

א' בחשוון תש"ף, 30.10.2019

גיליון מס' 682

פרשת נח

סיפור על מנהיגות, דוגמא אישית ואחריות

מאת אפרים בק, כפר עציון

במרכז פרשת נח עומד סיפור המבול. בעקבות מעשי בני האדם מחליט הקב"ה להחריב את העולם ע"י מבול. כל עולם החי והצומח מושמד ע"י המבול מלבד בעלי החיים שניצלים ע"י תיבת נח. התגובה הא-לוהית לחטאי האדם מעוררת תמיהה שעולה כבר במדרש:

"אם אדם חטא, בהמה מה חטאה? – תנא משום רבי יהושע בן קרחה: משל לאדם שעשה חופה לבנו, והתקין מכל מיני סעודה. לימים מת בנו, עמד ופיזר את חופתו. אמר, כלום עשיתי אלא בשביל בני, עכשיו שמת – חופה למה לי? אף הקדוש ברוך הוא אמר: כלום בראתי בהמה וחיה – אלא בשביל אדם, עכשיו שאדם חוטא – בהמה וחיה למה לי?" (מסכת סנהדרין דף ק"ח ע"א)

המדרש מעלה נקודה שכל אדם עם חוש מוסרי יצטרף אליה והיא שאלת הפגיעה בבעלי החיים בעקבות חטאי האדם. ראוי היה שרק האדם יענש על מעשיו ולא הבהמה והחיה. תשובת המדרש מציגה השקפת עולם מאוד מוכרת ומקובלת מבית המדרש החז"לי על מקומו המרכזי של האדם בעולם. כל העולם נברא בשביל האדם ועל כן אין הצדקה לקיומו של העולם ללא האדם במרכזו.

בעיניים מודרניות התפיסה הזו יכולה להיראות לנו כלא מתאימה, הן מבחינת ראיית מקומו של האדם ביקום, והן מבחינה מוסרית-אתית.

אולם אותן עיניים מודרניות יכולות לקרוא את המדרש ואת הפרשה כולה מתוך תובנה עמוקה יותר. מרכזיות האדם בעולם היא זו שמביאה כליה על החיות והבהמות. אולם בתוך סיפור המבול ישנו כמובן גם סיפור הצלה. התיבה שמצטווה נח לבנות, וניהול החיים בתוכה, אכן מדגישים גם הם את מרכזיות האדם בעולם, בדיוק כפי שהוא מרכזי בתיבה. אך סיפור הצלה של תיבת נח מציב לצד המרכזיות גם את האחריות. מרכזיות האדם יותר משהיא באה לידי ביטוי בקיום העולם למען האדם, באה לידי ביטוי באחריות שמוטלת על האדם. האדם-נח הוא זה שמטפל ודואג לשמירת והצלת החיות שבתיבה, והאחריות הזו מלווה אותו גם לאחר היציאה מהתיבה.

העולם נחרב בימי נח בגלל חוסר האחריות שבה התנהלו בני האדם. העולם ניצל בגלל האחריות שגילה נח בהתנהלותו בתיבה לאורך תקופת המבול. השיעור החשוב שאנחנו יכולים ללמוד מסיפור המבול הוא מידת האחריות שיש למין האנושי כלפי הבריאה.

אפשר להמשיך את הרעיון גם מעבר לאדם - אל הקב"ה. בסיום הפרשה כורת הקב"ה ברית עם נח ועם בני האדם.

”וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בְּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמְּבֹוֹל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מְבֹוֹל לְשִׁחַת הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֶאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: אֶת קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעַנְוֹן וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ” (בראשית ט, יא-יג)

בברית הזו מבטיח הקב"ה שלא יהיה עוד מבול ושלא תהיה עוד השמדה של העולם. ובברית הזו אפשר לראות גם שינוי גישה אצל הקב"ה. אחרי התגובה הראשונית של מבול והחרבת העולם, מחליט הקב"ה שלא יהיה עוד מבול וחורבן עולמי. יש כאן חיזוק ו-"דוגמא אישית" של הקב"ה לאחריות שלוקח על עצמו הקב"ה על העולם. הציפיה מהאדם לקחת אחריות על העולם באה מתוך הליכה בדרך הקב"ה שלוקח אחריות על העולם.

אחד השיעורים החשובים שעולים מסיפור המבול הוא מרכזיותו של האדם בעולם (במקביל למרכזיות הקב"ה בעולם) והאחריות שהמרכזיות זו משיתה עליו. אחריות למעשיו, אחריות על הסובב אותו, אחריות על הצלה ועזרה. נח לומד ומלמד את כולנו לקחת אחריות!

הרב אפרים ושרה בק חיים בכפר עציון ומגדלים 6 ילדים גדולים וקטנים. אפרים מנהל את המכינה הקדם-צבאית 'מיתרים-לכיש' שבבית גוברין. בה צומחים חניכים ממגוון החברה הישראלית שנחשפים לאנשים שונים, חוויות שונות ועוברים שנה מיוחדת במינה לקראת הגיוס לצה"ל ולחיים שבהמשך.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il